

เทคโนโลยีการปลูกพืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)

ปอเทือง เป็นพืชตระกูลถั่วชนิดหนึ่งขึ้นได้ดีทั้งบนที่ดอน และในที่ลุ่มที่ไม่มีน้ำแช่ขัง ทนต่อความแห้งแล้ง ปอเทืองสามารถสร้างธาตุอาหารขึ้นเองได้โดยเฉพาะไนโตรเจน จึงสามารถปลูกเป็นพืชเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

ฤดูกาลปลูกที่เหมาะสม

ปอเทืองปลูกได้ 2 ช่วง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือช่วงแรกเริ่มปลูกตั้งแต่เดือนมิถุนายนจนถึงปลายเดือนกรกฎาคม ช่วงที่สองปลูกหลังฤดูทำนาเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน สำหรับภาคอื่น ๆ ปรับช่วงเวลาตามความเหมาะสม

ระยะปลูก

ระหว่างแถว 80-100 เซนติเมตร หรือปลูกเป็นหลุม ระยะปลูก 50 x 100 เซนติเมตร หลุมละ 1 – 3 ต้น (2 – 4 กิโลกรัมต่อไร่) หรือปลูกแบบหว่านใช้เมล็ดพันธุ์ 5 กิโลกรัมต่อไร่คลุมเชื้อโรโซเปียมหว่านทั่วแปลง หลังจากนั้นหว่านปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือสูตร 12-24-12 จำนวน 10 กิโลกรัมต่อไร่ โดยหว่านให้สม่ำเสมอทั่วแปลงแล้วคราดกลบ

การใส่ปุ๋ย

ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 หรือ 12-24-12 อัตรา 20-30 กิโลกรัมต่อไร่ โรยรอบโคนต้น ให้ห่างจากโคนต้นพอประมาณแล้วจึงพูนโคนกลบปุ๋ย

การกำจัดโรคและแมลง

โรคสำคัญ คือ โรคไหม้หรือชาวบ้านเรียกว่า ต้นปอเทืองเป็นกัญชา หรือโรคใบกระดิม ต้นและใบจะมีสีขาวอมเขียววูล ใบหงิกงอ ไม่ออกดอก สามารถระบาดไปยังต้นอื่น ให้รีบถอนและเผาทิ้งทันที

ระยะติดฝักอ่อนและระยะที่ฝักแข็ง ต้องหมั่นตรวจดูแปลงขยายพันธุ์ เพราะมักจะมีแมลงประเภทปากดูด เช่น เพลี้ยอ่อน แมลงหีชีว ระบาดให้พ่นสารเคมีประเภทดูดซึมผสมน้ำยาจับใบ เช่น อะไซพรินเซฟวิน เมื่อปอเทืองติดฝัก จะมีหนอนแมลงเจาะทำลายฝัก ให้พ่นสารเคมีประเภทดูดซึมผสมน้ำยาจับใบ เช่น ซูมินิคริม

การเก็บเกี่ยว

ใช้เป็นปุ๋ยพืชสด โถกกลบช่วงเวลาออกดอก อายุ 50 วัน ให้นำหนักสด 1.5 – 5 ตันต่อไร่ ให้ธาตุไนโตรเจน 8.7 – 28.9 กิโลกรัมต่อไร่

ใช้เพื่อเก็บเมล็ดพันธุ์ อายุ 120 – 150 วัน ในช่วงแรกจะเก็บเกี่ยวเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม ในช่วงที่ 2 จะเก็บเกี่ยวเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม ฝักที่แก่จัดจะเปลี่ยนจากสีเขียวอ่อนเป็นสีน้ำตาลอ่อน ถ้าเขย่าต้นจะมีเสียงดัง เมื่อแกะฝักเมล็ดที่มีคุณภาพดีจะมีสีม่วงปนดำ จะเก็บเกี่ยวเพียงครั้งเดียวโดยใช้เคียวเกี่ยวโคนต้น ตากแดดทิ้งไว้ 3 – 4 แดด แล้วนำมานวด

การนวด

การนวดอาจทำได้หลายวิธี เช่น ใช้รถยนต์เหยียบย้ำ หรือนำฝักบรรจุถุง แล้วใช้ไม้ทุบให้ฝักแตก จากนั้นคัดเอาสิ่งเจือปนและเมล็ดสีออก โดยใช้ลมเป่าหรือใช้เครื่องสีฟัดแล้วบรรจุกระสอบ

กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เรียบเรียง : นายวุฒิชัย ชินวงศ์
นายวรรณวิทย์ เฉลยผล
กลุ่มเกษตรกรชลประทาน
กองประสานงานโครงการพระราชดำริและพื้นที่เฉพาะ
จัดทำ : นางอมรทิพย์ ภิรมย์บุรณ์
นางอุบลวรรณ อารยพงศ์
นางสาวอ้อไพพงษ์ เกษะเทียน
กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
พิมพ์ครั้งที่ 1 : จำนวน 25,000 ฉบับ เมษายน พ.ศ.2558
จัดพิมพ์ : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พิมพ์ที่ : ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

การปลูกพืชไร่หลังนา

กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การปลูกพืชไร่หลังนา

เกษตรกรในเขตพื้นที่ราบลุ่มภาคกลาง และภาคเหนือตอนล่าง ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาเป็นหลักโดยเฉพาะในพื้นที่รับน้ำชลประทานที่นิยมทำนาปรัง ซึ่งทำติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์และมีการระบาดของโรคแมลง ประกอบกับในช่วงฤดูแล้งอาจจะเกิดภาวะภัยแล้งขึ้น ทำให้ขาดแคลนน้ำในการทำนาได้ เกษตรกรจึงควรหันมาปลูกพืชไร่ ซึ่งใช้น้ำน้อยแทนการทำนา พืชไร่ที่สามารถปลูกและได้ผลผลิตได้แก่ ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ข้าวโพด เป็นต้น

ข้อควรคำนึงในการปลูกพืชไร่ในเขตชลประทานช่วงฤดูแล้ง

- ชนิดของพืชที่จะปลูก**
 - ควรเป็นพืชที่ตรงตามความต้องการของตลาด
 - ราคาผลผลิต ได้ราคาดีและมีแหล่งรับซื้อ
 - เป็นพืชที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในเขตที่ปลูก
- ลักษณะพื้นที่**

ควรปรับพื้นที่ให้เรียบตั้งแต่ตอนทำนาและให้มี ความลาดเทเล็กน้อย ซึ่งจะช่วยให้ให้น้ำท่วมขังในแปลง เพราะจะทำให้ผลผลิตลดลง
- การเตรียมดิน**

ต้องคำนึงถึงความชื้นที่เหมาะสม หากเตรียมดินในช่วงที่มีความชื้นมากเกินไปดินจะเป็นก้อนโต และหากแห้งเกินไปจะเตรียมดินยากและไถได้ไม่ลึก
- การใส่ปุ๋ย**

ในพื้นที่ทำนามาตลอดจะมีการทับถมของตะกอนและปุ๋ยเคมีตกค้างอยู่มาก จึงไม่จำเป็นต้องใส่ปุ๋ยอีกในการปลูกพืชไร่บางชนิด แต่มีพืชบางชนิด เช่น ข้าวโพด ซึ่งตอบสนองต่อปุ๋ย จึงควรให้ปุ๋ยไนโตรเจนให้เพียงพอต่อการเจริญเติบโต
- การกำจัดวัชพืช**

ควรมีการป้องกันกำจัดให้ทันต่อการแพร่กระจายของวัชพืชในพื้นที่
- การให้น้ำ**

ควรคำนึงถึงความต้องการของพืชในช่วงที่อุณหภูมิสูง ไม่ควรปล่อยให้ขาดน้ำจนพืชเหี่ยวเฉา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะที่พืชออกดอกติดฝัก เพราะจะทำให้ดอกร่วง ไม่ติดฝักผลผลิตเสียหายได้

พืชไร่ที่สามารถปลูกและได้ผลดีในเขตชลประทานช่วงฤดูแล้ง

ถั่วเหลือง

- พันธุ์**
ศรีสำโรง1 เชียงใหม่2 สจ.5 เชียงใหม่60 เชียงใหม่6
- ฤดูปลูก**
ช่วงเวลาปลูกที่เหมาะสม คือ กลางเดือนพฤศจิกายน - ปลายมกราคม
- อัตราการปลูก**
ใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ 12 - 15 กิโลกรัมต่อไร่
- ระยะปลูก**
ระหว่างแถว 50 เซนติเมตรระหว่างต้น 20 เซนติเมตร
ปลูกหลุมละ 3 - 4 เมล็ด
- การใส่ปุ๋ย**
ควรคลุกเมล็ดด้วยเชื้อไรโซเบียมทุกครั้ง และใส่ปุ๋ยสูตร 12-24-12 หรือ 15-15-15 อัตรา 20 - 30 กิโลกรัมต่อไร่
- การดูแลรักษา**
 - ใช้สารกำจัดวัชพืชก่อนวัชพืชงอก หรือกำจัดด้วยมือ 1 - 2 ครั้ง ครั้งแรก 15 - 20 วัน หลังงอกและครั้งที่ 2 หากวัชพืชขึ้นหนาแน่นหลังจากครั้งแรก 15 วัน
 - พ่นสารเคมีเพื่อป้องกันหนอนแมลงวันเจาะลำต้น 7 - 10 วัน หลังปลูก และหมั่นตรวจแปลงสม่ำเสมอ
 - ให้น้ำอย่างสม่ำเสมอทุก 10 - 14 วัน และไม่ควรปล่อยให้ขาดน้ำในช่วงหลังออกดอกสร้างเมล็ด
- การเก็บเกี่ยว**
เก็บเกี่ยวเมื่อใบร่วงและฝักแก่เปลี่ยนสี 95% แล้วตากไว้ในแปลง หรือเก็บไว้ในโรงเรือนยกพื้น ที่มีการถ่ายเทอากาศดี แล้วนำออกตากจนแห้ง นวดด้วยเครื่องนวดขณะที่มีเมล็ดมีความชื้นประมาณ 14%

ถั่วลิสง

- พันธุ์**
ควรปลูกตามความต้องการผลผลิตของตลาด คือ
- 1. การใช้ผลผลิตทั้งฝัก** เช่น ถั่วลิสงต้ม ถั่วลิสงอบแห้งทั้งฝัก นิยมใช้พันธุ์ที่มีเมล็ด 3 - 5 เมล็ดต่อฝัก ได้แก่ สุโขทัย38 กาฬสินธุ์1
- 2. การใช้ผลผลิตเพื่อกะเทาะเมล็ด** ได้แก่ ไทนาน9 ขอนแก่น5 ขอนแก่น4
- ฤดูปลูก**
ช่วงเวลาปลูกที่เหมาะสม คือ เดือนธันวาคม - มกราคม
- อัตราการปลูก**
ใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ 20 - 25 กิโลกรัมต่อไร่
- ระยะปลูก**
เตรียมแปลงปลูกโดยการไถดินลึก 10 - 20 เซนติเมตร 1 ครั้ง ตากดิน 7 - 10 วัน จากนั้นไถพรวน 10 ครั้ง และยกร่องปลูก โดยมีระยะระหว่างแถว 40 - 60 เซนติเมตร ระยะระหว่างหลุม 10 - 20 เซนติเมตรคลุกเมล็ดด้วยสารเคมีป้องกันโรคโคนเน่า ร่วมกับการใช้เชื้อไรโซเบียม
- การใส่ปุ๋ย**
ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 12-24-12 หรือ 16-16-8 อัตรา 35 กิโลกรัมต่อไร่ รองก้นหลุมก่อนปลูกหรือโรยข้างแถวและพรวนดินกลบหลังจากงอก 15 - 20 วัน
- การดูแลรักษา**
 - การกำจัดวัชพืช ครั้งแรกเมื่ออายุ 15 วัน และครั้งที่ 2 เมื่ออายุ 20 วัน หลังงอก
 - การพรวนดินและพูนโคนต้น เมื่อถั่วลิสงอายุ 30 - 40 วัน จะเริ่มออกดอกและลงเข็มต่อไป ควรพูนโคนเดี่ยว ๆ และให้แผ่วางออกจากโคนต้น
- การเก็บเกี่ยว**
เมื่อถั่วลิสงอายุประมาณ 85-110 วัน สีของเปลือกฝักด้านในเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลมากกว่า 60%

ถั่วเขียว

- พันธุ์**
ชัยนาท72 ชัยนาท36 กำแพงแสน1 และกำแพงแสน2
- ฤดูปลูก**
เดือนธันวาคม - กุมภาพันธ์
- อัตราการปลูก**
กรณีปลูกเป็นแถว ใช้เมล็ดพันธุ์ 3 - 4 กิโลกรัมต่อไร่
กรณีปลูกแบบหว่าน ใช้เมล็ดพันธุ์ 5 - 6 กิโลกรัมต่อไร่
- ระยะปลูก**
ระหว่างแถว 50 เซนติเมตรระหว่างต้น 20 เซนติเมตร
ปลูกหลุมละ 3 - 4 เมล็ด และถอนแยกให้เหลือ 3 ต้นต่อหลุม 10 - 14 วันหลังปลูกหรือโรยเป็นแถวแล้วถอนแยกให้เหลือ 15 - 20 ต้น ต่อความยาวแถว 1 เมตร
- การใส่ปุ๋ย**
ใส่ปุ๋ยสูตร 12-24-12 อัตรา 20 - 30 กิโลกรัมต่อไร่
- การดูแลรักษา**
 - ใช้สารกำจัดวัชพืชก่อนวัชพืชงอก หรือกำจัดด้วยมือ 1 - 2 ครั้ง ครั้งแรก 15 - 20 วันหลังงอก และครั้งที่ 2 หากวัชพืชขึ้นหนาแน่นหลังจากครั้งแรก 15 วัน
 - พ่นสารเคมีป้องกันหนอนแมลงวันเจาะลำต้น 7 - 10 วัน และหมั่นตรวจแปลงสม่ำเสมอ
 - ให้น้ำทุก 10 - 14 วัน ไม่ควรปล่อยให้ขาดน้ำในช่วงหลังออกดอกสร้างเมล็ด
- การเก็บเกี่ยว**
เก็บเกี่ยว 2 ครั้ง เมื่อถั่วเขียวอายุ 65 และ 75 วัน

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- พันธุ์**
นครสวรรค์3 และพันธุ์ลูกผสมภาคเอกชน
- ฤดูปลูก**
เดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม
- อัตราการปลูก**
ใช้เมล็ดพันธุ์ 3.0 - 3.5 กิโลกรัมต่อไร่
- ระยะปลูก**
ระหว่างแถว 70 - 75 เซนติเมตรระหว่างหลุม 20 เซนติเมตร
ปลูกหลุมละ 1 - 2 เมล็ด และถอนแยกให้เหลือ 1 ต้นต่อหลุม 10 - 14 วัน หลังปลูก ปลูกโดยยกแปลงแถวเดี่ยว หรือแถวคู่ก็ได้ในกรณีมีน้ำชลประทาน
- การใส่ปุ๋ย**
รองพื้นด้วยปุ๋ยสูตร 16-16-8 หรือ 15-15-15 อัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่ ใส่ปุ๋ยสูตร 46-0-0 อัตรา 15 กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยสูตร 16-16-8 หรือ 15-15-15 อัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อข้าวโพด อายุได้ 20 - 30 วันหลังปลูก และใส่ปุ๋ยสูตร 46-0-0 อัตรา 10 กิโลกรัมต่อไร่ในระยะออกดอก
- การดูแลรักษา**
 - ใช้สารกำจัดวัชพืชก่อนวัชพืชงอก หรือทำร่นในแปลงปลูก
 - ให้น้ำครั้งแรกหลังทำร่นและให้น้ำอีก 2 - 3 ครั้ง ไม่ควรปล่อยให้ขาดน้ำ ในช่วงออกไหมและสร้างเมล็ด
- การเก็บเกี่ยว**
เก็บเกี่ยวข้าวโพดเมื่อฝักแก่จัดและแห้งสนิท เมล็ดจะมีความชื้น 20 - 25% หลังจากเก็บเกี่ยวควรนำฝักมาตากแดด 1 - 2 แดด จากนั้นนำไปกะเทาะเมล็ด

ข้าวโพดหวาน

- พันธุ์**
เอ ที เอส-5 ซูการ์75 ไฮบริกซ์3 และอินทรี2
- ฤดูปลูก**
เดือนพฤศจิกายน - มกราคม
- อัตราปลูก**
ใช้เมล็ดพันธุ์ 1.0 - 1.5 กิโลกรัมต่อไร่
- ระยะปลูก**
ระหว่างแถว 75 เซนติเมตรระหว่างหลุม 25 เซนติเมตร
ปลูกหลุมละ 1 - 2 เมล็ด และถอนแยกให้เหลือ 1 ต้นต่อหลุม 10 - 14 วันหลังปลูก

- การใส่ปุ๋ย**
รองพื้นด้วยปุ๋ยสูตร 16-20-0 หรือ 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ ใส่ปุ๋ยสูตร 46-0-0 (ยูเรีย) อัตรา 25 - 50 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อข้าวโพดอายุได้ 20 - 30 วันหลังปลูก
- การดูแลรักษา**
 - คลุกเมล็ดก่อนปลูก ด้วยสารเคมีเอพรอน 65 เอสดี อัตรา 7 กรัมต่อน้ำหนักข้าวโพด 1 กิโลกรัม เพื่อป้องกันโรคราน้ำค้าง
 - ใช้สารกำจัดวัชพืชก่อนวัชพืชงอก หรือทำร่นในแปลงปลูก
 - ให้น้ำทุก 10 - 14 วัน และไม่ควรปล่อยให้ข้าวโพดขาดน้ำในช่วงออกไหมและสร้างเมล็ด
- การเก็บเกี่ยว**
เก็บเกี่ยวข้าวโพดหวานหลังจากออกไหม 18 - 20 วันซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ข้าวโพดหวานฝักสดมีความหวานสูง และเปลือกเมล็ดบางเหมาะสำหรับการบริโภคฝักสด และแปรรูป

ข้าวโพดฝักอ่อน

- พันธุ์**
เกษตรศาสตร์2 KBSC605 แปซิฟิก271 ซี.พี.บี.468 SG17 SG20
- ฤดูปลูก**
เดือนพฤศจิกายน - มกราคม
- อัตราปลูก**
ใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ 2.5 - 3.0 กิโลกรัมต่อไร่
- ระยะปลูก**
ระหว่างแถว 75 เซนติเมตร ระหว่างต้น 25 เซนติเมตร
ปลูกหลุมละ 2 - 3 เมล็ด และถอนแยกให้เหลือ 2 ต้นต่อหลุมประมาณ 10 - 14 วันหลังปลูก

- การใส่ปุ๋ย**
รองพื้นด้วยปุ๋ยสูตร 16-20-0 หรือ 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ ใส่ปุ๋ยสูตร 46-0-0 (ยูเรีย) อัตรา 25 - 50 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อข้าวโพดอายุได้ 20 - 30 วันหลังปลูก
- การดูแลรักษา**
 - ใช้สารกำจัดวัชพืชก่อนวัชพืชงอก หรือทำร่นในแปลงปลูก
 - ให้น้ำทุก 10 - 14 วัน ไม่ควรปล่อยให้ข้าวโพดขาดน้ำ
 - เมื่อข้าวโพดอายุ 40 - 45 วันหลังปลูก ควรดึงช่อดอกตัวผู้ทิ้งเสียก่อนที่ดอกตัวผู้บาน
- การเก็บเกี่ยว**
เริ่มเก็บเกี่ยวหลังจากถอดดอกตัวผู้ 2 - 3 วัน โดยทั่วไปจะเก็บเกี่ยวเมื่อไหมยาวประมาณ 3 - 5 เซนติเมตร